

KASBIY STANDART

Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish

Reyestr raqami:

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: ushbu Kasbiy standart "Lampachi", "Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi", "Stvolchi (yerosti)", "O'tuvchi (proxodchik)", "Mustahkamlovchi", kasblari bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda, kasbiy malakalarni mustaqil baholashda, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni boshqarish sohasida keng ko'lamli vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi — kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi — mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari — xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim — ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

shaxsiy himoya vositalari (SHHV) — bu ishlab chiqarish jarayonida inson organizmiga ta'sir qiluvchi xavfli va zararli omillarning ta'sirini oldini olish yoki ularni minimal darajaga tushirish uchun ishchi tomonidan shaxsiy tarzda qo'llaniladigan maxsus texnik vositalar, kiyimlar va qurilmalar majmuasidir.

rudnik — maxsus hujjat bilan ajratilgan yer usti va yer osti maydoni bo'lib u joydagi konni ishlatuvchi konchilik korxonasi tarkibida bitta yoki bir necha ishlab chiqarish birligi (shaxtalar, shtolnyalar, karyerlar va yordamchi — xizmat ko'rsatuvchi), sexlardan iborat konchilik korxonasi. Rudnik korxona sifatida yagona ma'muriy-texnikaviy boshqarmaga ega.

shaxta — konchilik korxonasining mustaqil ishlab chiqarish birligi bo'lib, yer osti usulida foydali qazilmalarni, unga ajratilgan yer maydoni yoki uning bir qismida qazib olish ishlarini amalga oshish.

qavat balandligi — u qazib olinayotgan asosiy gorizont bilan yuqorigi qavat oralig'ini tik yuzaga tushgan proyeksiyalari oralig'idagi masofa bilan o'lchanadi

foydali qazilma koni — yer ostida foydali minerallarni va birikmalarni tabiiy to'plangan yoy

rudasiz (puch) jinslar — tarkibida metall (foydali mineral) bo'lmagan, qayta ishlash uchun yaroqsiz jinslar

ruda massasi — aralash jinslar bilan yuzaga chiqadigan ruda

kon massasi — rudadan alohida ajratilgan ruda massasi va keraksiz jinslar jamlanmasi

konni ochish — yer yuzasidan ochuvchi kapital kon lahimlarini ruda tanasining hammasiga yoki uning bir qismiga o'tkazib, tayyorlovchi lahimlar o'tish

xavfsiz masofa — portlatish ishlari amalga oshirilayotganda kishilarning jarohatlanish va uskunalarning buzilishiga yo'l qo'ymaslik uchun loyiha yoki burg'ilash-portlatish ishlari pasportida maxsus usulda hisoblangan xavfsiz zona chegaralari ko'rsatiladi. Bu zonaning tashqarisida kishilar va qo'llanilayotgan uskuna qurilmalarning xavfsizligi ta'minlanadi.

burg'ilash-portlatish ishlari — burg'ilash va portlatish ishlarida bajariladigan texnologik operatsiyalar yig'indisi.

tog' jinslari massivi – tog' jinslarining ma'lum uchastkasidagi uning tabiiy holati. Massiv jinslarining portlatilish qiyinligi, buzilish darajasi va maydalanishni jadalligini asosan uning mahkamligi, qattiqligi, darzlanganligi, ochilgan yuzalar soniga bog'liq holda aniqlanadi.

portlovchi materiallar – deb portlovchi moddalar va portlatish vositalari hamda oraliq detonatorlar to'plamiga aytiladi.

plivunlar – yer ostida suv bilan to'yingan, mayda donali qum yoki loy massasi bo'lib, bosim ta'sirida harakatchan holatga keladi.

karstlar – yer ostidagi suvlar ta'sirida eriydigan tosh jinslari (asosan ohaktosh, dolomit, gips) eriydi va natijada katta bo'shliqlar, g'orlar, chuqurliklar hosil bo'ladi.

burg'ilanuvchanlik – tog' jinslarini burg'ilab buzishga ko'rsatadigan qarshiligi, sinovchi standart sharoitdagi sof burg'ilash tezligi bilan xarakterlanadi.

tamponaj – konchilik va burg'ulash ishlarida quduq devorlari va bo'shliqlarini mustahkamlash, suv va gaz kirib kelishini oldini olish uchun ularga sement, glina yoki turli maxsus mahsullarni yuborish jarayoni.

shpur – tog' jinslarida yoki betonda, g'ishtli devorlarda burg'ilovchi bolg'a yoki parmalar yordamida burg'ilab hosil qilingan silindrsimon, diametri 75 mm gacha va chuqurligi 5 m gacha bo'lgan sun'iy chuqurlik.

skvajina – burg'ilash dastgohi yordamida hosil qilingan diametri 75 mm dan katta, chuqurligi 5 m dan ortiq bo'lgan sun'iy chuqurlik.

klet – Shaxta stvoli orqali odamlar va turli yuklarni (asbob-uskunalar va material) ko'tarib-tushirish uchun mo'ljallangan maxsus metall konstruksiya (lift kabi).

skip – Foydali qazilmalarni (ko'mir, ruda, tosh) shaxtadan yer yuziga chiqarish uchun ishlatiladigan katta metall idish.

kanat – Shaxtada yuk va odamlarni ko'tarish uchun klet yoki skipni tortib chiqaradigan kuchli tros (metall arqon).

lebyodka (chig'ir)– Yuk va odamlarni ko'tarish-tushirishda ishlatiladigan mexanik qurilma.

shtolnya – tog' yoki tepalik qismida, yer yuzasidan turib yon tomonga qazib kirilgan gorizontaal yo'lakcha bo'lib, u asosan shaxtaga kirish, havo almashinishi (ventilyatsiya), suv chiqarish, rudani yoki boshqa foydali qazilmani tashib chiqish maqsadida qaziladi.

vagonetka – bu yer osti kon ishlarida hamda karyerlarda qazib olingan ruda, tosh, ko'mir va boshqa yuklarni tashish uchun ishlatiladigan kichik ($0,5-3 \text{ m}^3$ hajmli) temir yo'l vagonchasi.

zarbli bolg'a – bu qattiq tosh va betonni maydalash va parchalash uchun ishlatiladigan pnevmatik, elektr yoki gidravlik bolg'a bo'lib u asosan shaxtada burg'ilash ishlarida qo'llaniladi.

brevno – (g'o'la) bu yog'och (daraxt)ni aylanasini qirqib yoki yumaloq shaklda tayyorlangan qalin bo'lagi bo'lib odatda uzunligi katta, diametri yirik (10–

50 sm) bo'ladi. Qurilishda, konlarda mustahkamlash ishlarida (krep qo'yishda) ko'p ishlatiladi.

brus — daraxtdan to'rtburchak (to'g'ri to'rtburchak) shaklda qirqib tayyorlangan yo'g'on yog'och bo'lib kesimi odatda 100×100 mm, 150×150 mm va undan kattaroq bo'ladi. Shaxta mustahkamlashda ishlarida devor, ustun va tayanch sifatida ishlatiladi.

reyka — nisbatan ingichka va tor yog'och bo'lak. Odatda 20×40 mm, 30×50 mm kabi o'lchamlarda tayyorlanadi. Yordamchi element sifatida shaxta mustahkamlash ishlarida ishlatiladi.

peremichka — shaxta yo'llarida havo oqimini boshqarish va xavfsizlikni ta'minlash uchun quriladigan to'siq yoki devor.

anker — konchilikda yer osti qazilmalarini mustahkamlash uchun tosh devor yoki tomga o'rnatilgan maxsus metall sterjen.

oraliq ramalar — Shaxta va shtolnya qazilmalarini mustahkamlashda qo'yiladigan asosiy ramalar orasiga joylashtiriladigan qo'shimcha ramalar.

tokchalar — Mustahkamlash yoki anker tizimida tayanch element sifatida xizmat qiladigan metall yoki yog'och qismlar.

podnoslar — Konchilikda odatda chang, suv, ruda yoki kabel va quvurlarni tashish/qo'yish uchun ishlatiladigan yordamchi qurilma yoki taglik.

yotoqlar — Shaxtada ramalarni qo'yish va ularning barqarorligini ta'minlash uchun yerga yotqiziladigan yog'och yoki beton tagliklar.

rastrella — Bu tayanch konstruksiya elementlarini bir-biriga bog'laydigan yordamchi ustun yoki qiya qo'yiladigan tayanch.

tirant — bu uzun metall yoki yog'och bog'lovchi tayanch, u ramalarni, ankerlarni yoki mustahkamlovchi elementlarni tarang holda ushlab turadi.

gezenka — bu yer osti qazish ishlarida yordamchi kon-kapalari (gornaya virabotka) turi bo'lib, ma'lum yo'nalishda pastga yoki yuqoriga qarab qiya qilib qazilgan tuproq yoki ruda yo'li.

lyuk — yer osti kommunikatsiyalari va inshootlariga kirish uchun qopqoq bilan yopiluvchi maxsus teshikdir.

lom — bu qazish, buzish va og'ir buyumlarni ko'tarishda ishlatiladigan, metalldan yasalgan qattiq va uzun cho'p (prut, tayoq).

Plastina — bosimni maydonga taqsimlash va mustahkamlovchi qurilmalarni mahkamlash uchun ishlatiladigan tekis metall detal.

Doska — konchilik va qurilish ishlarida qoplash, mustahkamlash va yotoq sifatida ishlatiladigan tekis yog'och material.

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 22-sentabrdagi "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi"gi O'zbekiston Respublikasi qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida" gi O'RQ-410-son qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-oktabrdagi "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-158-son farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini tartibga solishga qaratilgan ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 369-son qarori;

O'zMSt 640:2025, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil 24-avgustdagi "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 275-son qarori (IFUT-(2.1 tahrir)).

O'zMSt 641:2025, Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori (MMK-2025).

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo'llaniladi:

MMK – Mashg'ulotlarning milliy klassifikatori;

IFUT – Iqtisodiy faoliyat turlari umumdavlat tasniflagichi;

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

T/r – Tartib raqami.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Foydali qazilmalarni yer osti usulida xavfsiz, samarali va ekologik talablar asosida qazib olish ishlarini bajarish, zamonaviy texnologiyalar, shuningdek uskunalaridan foydalangan holda yer osti konlarida qazish va mustahkamlash ishlarini amalga oshirish orqali foydali qazilma zaxiralarini sifatli hamda tejamkor oʻzlashtirishni taʼminlash.	
3.	IFUT boʻyicha seksiya, boʻlim, guruh, sinf va kichik sinf:	V seksiyasi: Togʻ- kon sanoati va ochiq konlarni ishlash 05 Koʻmir va lignit qazib olish 05.1 Toshkoʻmir qazib olish 05.10 Toshkoʻmir qazib olish 05.10.0 Toshkoʻmir qazib olish 07 Metall rudalarini qazib olish 07.2 Rangli metall rudalarini qazib olish 07.29 Boshqa rangli metall rudalarini qazib olish 07.29.0 Boshqa rangli metall rudalarini qazib olish	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Kon lahimlarini burgʻilash va portlatishga tayyorlash. Kon lahimlarini oʻtish. Kon lahimlarini mustahkamlagichlarni oʻrnatish. Foydali qazilmalarni yer osti usulida qazib olish. Foydali qazilmalarni tashish. Xodimlarni, foydali qazilmalarni uskuna va jihozlarni shaxtaga tushirish va koʻtarish.	
5	Kasblar roʻyxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
		93110016 Lampachi	2
		81111010 Shaxtaga mahkamlovchi (portlovchi) materiallarni yetkazuvchi	2
		81111011 Stvolchi (yerosti)	3
		81111008 Oʻtuvchi (proxodchik)	3
		81111005 Mustahkamlovchi	3

III. Kasbiy faoliyat turining funksional xaritasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	93110016 — Lampachi	A1.2	Kon lampalarini zaryadlash, tarqatish va qabul qilish	A1.01.2	Turli xil turdagi shaxta lampalarini zaryadlash, lampalarni qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarni amalga oshirish
				A1.02.2	Shaxsiy himoya vositalarini qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarini amalga oshirish
2	81111010 — Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	B1.2	Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash va ish joyiga yetkazish	B1.01.2	Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish, tayyorlash hamda saqlanish holatini nazorat qilish
				B1.02.2	Qabul qilingan va tayyorlangan mahkamlovchi materiallarni ish joyiga yetkazish hamda mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etish
3	81111011 — Stvolchi (yerosti)	D1.3	Stvol orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	D1.01.3	Yordamchi stvollar orqali yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish
				D1.02.3	O'rtacha kattalikdagi stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish
				D1.03.3	Katta stvollar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish
4	81111008 — O'tuvchi (proxodchik)	E1.3	Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E1.01.3	Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish uchun tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
				E1.02.3	Kesim yuzasi 20m ² gacha bo'lgan gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish va mustahkamlagichlarni o'rnatish
		E2.3	Maxsus kon lahimlarini o'tish, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash	E2.01.3	Kesim yuzasi 20m ² dan katta maxsus kon lahimlarini o'tish va mustahkamlagichlarni o'rnatish
				E2.02.3	Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash ishlari

5	81111005 — Mustahkamlovchi	F1.3	Kon lahimlarini mustahkamlashda qo'shimcha va yordamchi ishlarni bajarish	F1.01.3	Materiallar va asboblarni tayyorlash va yetkazib berish
				F1.02.3	Qoliplarni o'rnatish, ta'mirlash va demontaj qilish
				F1.03.3	Kon lahimlarining alohida mustahkamlash ramalari va barcha turdagi mustahkamlagichlar elementlari holatini nazorat qilish
		F2.3	Gorizontal va qiya kon lahimlari va kovjoylarni mustahkamlash	F2.01.3	Kon lahimlari yuzalarini tayyorlash
				F2.02.3	Mustahkamlagichlar va qoliplar elementlarini demontaj qilish va ta'mirlash
				F2.03.3	Uskunalarni ishchi holatida saqlash
				F2.04.3	Ishlab bo'lingan bo'shliqlarni to'ldirish
		F3.3	Shaxta stvollarini, vertikal va tutash kon lahimlari va ruda maydonchalarini mustahkamlash	F3.01.3	Shaxta stvollarini mustahkamlash
				F3.02.3	Tonnellarni mustahkamlash
				F3.03.3	Beqaror kon jinslari va murakkab kon-geologik sharoitlarida o'tilgan kon lahimlarini mustahkamlash

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Lampachi	
Mashg'ulot nomining kodi:	93110	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar. Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi. Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; - Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - Jamoa bilan samarali va hamjihatlikda ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish. - aniqlik va diqqat bilan ishlash - mas'uliyat va ishonchlilik - tartib va intizomga rioya qilish - ishchilar bilan muloqot qilishda xushmuomalalik	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	- umumiy o'rta ta'lim; - tayanch o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	2-razryadli Lampachi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Stvolchi (yerosti)
	3	O'tuvchi (proxodchik)

		3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi		
A1.2- Kon lampalarini zaryadlash, tarqatish va qabul qilish	A1.01.2 — Turli xil turdagi shaxta lampalarini zaryadlash, lampalarni qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish ishlarini amalga oshirish	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Ish joyini ko'zdan kechirish, ish joyida ish boshlashga xalaqit qiluvchi begona predmetlarni olib tashlash	
		2. Kon energetigidan yo'l-yo'riq va naryad topshiriq olish	
		3. Smena boshlanishidan oldin lampalar saqlanadigan xonani tekshirish va jurnallardagi barcha yozuvlar bilan tanishish. Smena topshiruvchidan zaryadlash stollarining holati, lampalar saqlanadigan xonadagi lampalar soni, barcha berilgan topshiriqlar haqida bilib olish va smenani qabul qilish jurnaliga tegishli yozuvlarni kiritish	
		4. Shaxsiy himoya vositalari, lampaning va favqulodda ishlatiladigan asboblarning to'liqligini, yong'inga qarshi vositalarni tekshirish	
		5. Kon energetigi va uchastka boshlig'iga ishda aniqlangan nosozliklar to'g'risida xabar berish	
		6. Turli xil turdagi kon lampalarini to'ldirish va zaryadlash	
		7. Qayta zaryadlanuvchi batareyalarni zaryadlash stollariga o'rnatish va ularni zaryadlash	
		8. Kerakli zichlikdagi elektrolitni tayyorlash, uning batareyalardagi darajasini kuzatish va belgilangan darajada to'ldirish	
		9. Zaryadlash moslamalariga texnik xizmat ko'rsatish, o'lchash vositalarining ko'rsatkichlarini kuzatish	
		10. Qurilma ko'rsatkichlari bo'yicha zaryadlash jarayonini tartibga solish	
		11. Batareyaning aloqa qismlarini zang, tuz va ishqordan tozalash	
		12. Shaxta lampalarini tozalash, xizmatga yaroqliligini tekshirish va muhrlash	
		13. Lampalarni tekshirish va ishchilarga berish	
		14. Lampalarni berish, ishchilarning lampalar bilan konga tushishi va ko'tarilishini hisobga olish	
		15. Lampalarni hisobga olish	
		16. Lampalar saqlanadigan xonalarni tozalash	
		Ko'nikmalar:	
		Turli xil turdagi kon lampalarini zaryadlash bo'yicha ishlarni bajara olish	
		Tozalash ishlari va zaryadlash stoli qurilmalariga texnik xizmat ko'rsata olish	
		Zaryadlash jarayonida batareyalarning zaryad darajasini kuzatish va belgilangan darajaga qadar to'ldira olish	

		Zaryadlash qurilmalarining ko'rsatkichlariga qarab jarayonni sozlay olish
		Ish yuritish va lampa to'g'risidagi ma'lumotlarni hujjatlashtirish
		Konchining lampasini texnik holatini tekshira olish
		Ish joyida yong'in o'chirish uskunasi foydalana olish
		Jabrlanganlarga ish joyida birinchi yordam ko'rsata olish
		Favqulodda vaziyatlarda qo'llaniladigan vositalaridan foydalana olish
		Bilimlar:
		Zaryadlashda ishlatiladigan turli xil tizimlar, zaryadlovchi qurilmalar, nazorat-o'lchash asboblari shaxta lampasiga o'rnatish qoidalari
		Aloqa vositalari, ishlab chiqarish signalizatsiyasi, jamoaviy va shaxsiy himoya vositalari, yong'inga qarshi vositalar va gazni himoya qilish uskunalarining vazifasi, foydalanish va ishlashini tekshirish qoidalari
		Turli xil turdagi kon lampalarini zaryadlash qoidalari
		Tozalash ishlari va zaryadlash stoliga texnik xizmat ko'rsatishda maxsus vositalar va qurilmalardan foydalanish qoidalari
		Kon lampalarini tarqatishda xavfsizlik talabi
		Shaxta lampalari va qayta zaryadlanuvchi batareyalarni zaryadlash qoidalari
		Batareyani zaryadlash tartibi
		Elektrolitni tayyorlash qoidalari
		Lampalarni qabul qilish, demontaj qilish, yig'ish va chiqarish tartibi va qoidalari
		Kislotalar, ishqorlar va boshqa materiallar, lampalar va batareyalarni saqlash qoidalari
		Elektrotexnika asoslari
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Konchilik korxonasida avariylarni oldini olish va oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlar rejasi
		Portlovchi materiallar bilan ishlashda va ishlarni bajarishda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, ekologik va yong'in xavfsizligi talablari
	A1.02.2 - Shaxsiy himoya vositalarini qabul qilish, tekshirish, ularni ishchilarga berish va hisobini yuritish	Mehnat harakatlari
		1. Shaxsiy himoya vositalarini tarqatish va yig'ish
		2. Shaxsiy himoya vositalarining muhri, ish muddati va yaroqliligini ko'zdan kechirish
		3. Shaxsiy himoya vositalarini hisobini yuritish
		4. Yaroqsiz vositalarni saralash va ta'mirga yoki utilizatsiyaga yuborish
		5. Shaxsiy himoya vositalarini ombordan qabul qilish va ishchilarga berish
		6. Qaytarilgan vositalarni tekshirib, hisobdan chiqarish yoki qayta tayyorlash

	ishlarini amalga oshirish	7. Ish joyini toza va tartibli saqlash, uskunalarni sanitar talablarga muvofiq tozalash
		8. Gaz analizatorlarini qabul qilish, tekshirish va ishchilarga berish
		9. Respiratorlarni qabul qilish, yuvish, lampalarni berish, ishchilarning lampalar bilan konga tushishi va ko'tarilishini hisobga olish
		Ko'nikmalar:
		Shaxsiy himoya vositalarini turlari va ularning qo'llanish sohasini aniqlash
		Shaxsiy himoya vositalarini tuzilishi, ishlash prinsipini bilish
		Elektr uskunolari bilan munosabatda xavfsiz ishlatish ko'nikmasi
		Hisobot va inventarizatsiya bilan bog'liq ishlarni hisobga olish jurnali yoki kompyuter dasturida yuritish
		Mehnat muhofazasi va sanitariya qoidalariga rioya qilish hamda xavfsizlik madaniyati
		Ish joyida yong'in o'chirish uskunasiidan foydalana olish
		Jabrlanganlarga ish joyida birinchi yordam ko'rsata olish
		Favqulodda vaziyatlarda qo'llaniladigan vositalaridan foydalana olish
		Bilimlar:
		Shaxsiy himoya vositalari turlari va tuzilishi, qo'llash sohasi hamda ishlash prinsipi.
		Shaxsiy himoya vositalariga xizmat ko'rsatish qoidalar.
		Konda shaxsiy himoya vositalaridan foydalanishdagi asosiy xavfsizlik talablari.
		Avariya yoki gaz chiqishi holatida shaxsiy himoya vositalaridan foydalanish tartibi.
		Yoritish vositalari bilan bog'liq avariylarni oldini olish yo'llari.
		Shaxsiy himoya vositalarining yaroqliligini tekshirish usullari.
		Yaroqsiz shaxsiy himoya vositalarini aniqlash va ularni almashtirish tartibi.
		Shaxsiy himoya vositalarini berish, qabul qilish va hisobga olish tartibi ularning utilizatsiyasi.
		Shaxsiy himoya vositalariga bo'yicha amal qiladigan me'yoriy hujjatlar va korxona ichki qoidalar.
		Shaxsiy himoya vositalariga bilan bog'liq jurnallarni yuritish qoidalar
		Favqulodda holatlarda harakat qilish tartibi.
	Mas'uliyat va mustaqillik:	Rahbariyat tomonidan berilgan naryad-ijozat asosida ishlarni to'g'ri va xavfsiz tashkil etish
		Xavfsizlik qoidalariga amal qilgan holda elektrolitlardan foydalanish
		Shaxsiy himoya vositalarini, gaz analizatorlarini qabul qilish, tekshirish va ro'yxatga olgan holda ishchilarga tarqatish
		Konga tushayotgan va kondan chiqayotgan xodimlar hisobini yuritish

Texnik va/yoki texnologik talab	Asbob-uskunalar: Lampalarni saqlash uchun maxsus stellaj va shkaflar; Akkumulyator zaryadlovchi uskunalar; Elektr o'lchash asboblari (voltmetr, ampermetr). Lampalarni tozalash va ta'mirlash uchun mayda asboblari; Shaxsiy himoya vositalari uchun alohida saqlash joylari; Shaxsiy himoya vositalari; Dielektrik qo'lqoplar; Izolyatsiyalangan asboblari; Maxsus kiyim va poyabzal; Quloqchin va ko'zoynak (zaryadlash joyida xavfsizlik uchun); Tashkiliy va xavfsizlik shartlari: Lampalar va Shaxsiy himoya vositalari ni saqlash uchun alohida xona (lampovaya) bo'lishi; Zaryadlovchi uskunalar xavfsiz va texnik talablarga muvofiq ishlatilishi; Har bir ishchiga shaxsiy lampa va shaxsiy himoya vositalari belgilangan tartibda berilishi va qayd daftarida yozilishi; Ishdan keyin uskunalar qabul qilinib, tekshirilishi va zaryadga qo'yilishi; Elektr xavfsizligi va yong'in xavfsizligi qoidalariga qat'iy rioya qilinishi.
---	---

Kasbning nomi:	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	
Mashg'ulot nomining kodi:	81111	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar. Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi; Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Mustaqil ishlash uchun ruxsatga ega bo'lishi; Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - O'z harakatlari va ish natijalari uchun javobgarlik; - Nazorat ostida standart va oddiy vazifalarni bajarish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - Jamoa bilan samarali va hamjihatlikda ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	- umumiy o'rta ta'lim; - tayanch o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-razryadli Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	3	Stvolchi (yerosti)
	3	O'tuvchi (proxodchik)
	3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
B1.2 - Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish,	B1.01.2- Mahkamlovchi materiallarni qabul qilish,	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash

tayyorlash va ish joyiga yetkazish	tayyorlash hamda saqlanish holatini nazorat qilish	2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)
		3. Buyurtma bo'yicha mustahkamlash, qurilish, moylash materiallari, ehtiyot qismlar, quvurlar, relslar va boshqa zarur uskuna, jihozlarni yetkazish uchun qabul qilish
		4. Mahkamlovchi va boshqa materiallarni qabul qilishda hujjatlarni rasmiylashtirish
		5. Yog'ochlarni rejalash va kesish
		6. G'o'lalarni arralab bruslar, plastinalar va doskalar olish
		7. Yog'och materiallarning yaroqsizlarini ajratish
		8. Ishlarni bajarish zarur bo'lgan darajada duradgorlik va chilangarlik ishlari
		9. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		10. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil eta olish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan to'g'ri va samarali foydalana olish
		Buyurtmalar bo'yicha zarur materiallarni yetkazish uchun qabul qila olish
		Yaroqsiz materiallarni aniqlash va ajrata olish
		Yog'och materiallarni texnik talablarga muvofiq ravishda arralay olish
		Yog'och materiallarning turlarini farqlash va ularni maqsadga muvofiq tanlay olish
		Duradgorlik va chilangarlik ishlarini bajara olish
		Favqulodda holatlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish
		Bilimlar:
		Ish o'rnini tashkil qilish qoidalari
		Ish qurollari va jihozlarni ishga tayyorlash
		Jihozlariga qo'yiladigan talablar
		Qo'llaniladigan mustahkamlovchi va boshqa tegishli materiallar turlari va o'lchamlari
		Qo'llaniladigan materiallarga qo'yiladigan talablar
		Yog'och materiallari turlari, navlari va o'lchamlari
		Yog'ochlarni arralash qoidalari
		Duradgorlik ishlarini bajarish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
	B1.02.2 - Qabul qilingan va	Mehnat harakatlari:
		1. Mustahkamlovchi, qurilish, moylash materiallari, ehtiyot qismlar, quvurlar, relslar, turli jihozlar, boshqa

tayyorlangan mahkamlovchi materiallarni ish joyiga yetkazish hamda mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya etish	tegishli materiallarni vagonlar, vagonetkalariga va boshqa transport vositalarga yuklash
	2. Materiallar, ehtiyot qismlar va boshqa tegishli materiallarni shaxtaga, shtolnyalarga yoki boshqa shaxta qismlariga yetkazish
	3. Materiallarni bloklar, chig'irlar, domkratlar, turli takelaj mexanizmlari va boshqa moslamalar yordamida kletga, badyalarga, skiplarga yuklash va materiallarni shaxtaga tushirish
	4. Zarur hollarda yukni tushirish joyiga kuzatib borish
	5. Materiallar, jihozlarni belgilangan joylarga tushirish va ularni taxlash
	6. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
	7. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
	Ko'nikmalar:
	Harakatlanuvchi yuklar bilan ishlaganda yoki boshqa holatlarda signallar bera olish
	Materiallar, ehtiyot qismlar va boshqa tegishli materiallarni transport vositalariga belgilangan qoidalarga ko'ra yuklay olish
	Chig'irlar, domkratlar, turli takelaj mexanizmlari va boshqa moslamalardan foydalana olish
	Yuk ko'tarish mexanizmlari va moslamalaridan to'g'ri foydalana olish
	Materiallarni shaxtaga tushirish jarayonida xavfsizlik talablariga rioya qilish
	Favqulodda holatda birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish
	Bilimlar:
	Ish qurollari va ish jihozlariga qo'yiladigan talablar
	Ish jarayonida qo'llaniladigan takelaj moslamalari, ko'tarma-transport qurilmalarining tuzilishi, qo'llanilishi hamda ularni o'rnatish va foydalanish tartibi
	Asbob-uskunalar va boshqa yuklarni transport vositalariga ortish va mahkamlash usullari
	Yuklash moslamalari mustahkamligini tekshirish usullari
	Ko'tarma-transport qurilmalari va moslamalarining maksimal yuk ko'tarish chegaralari
	Mustahkamlovchi va boshqa materiallar yuklash, tashish va tushirish qoidalari
	Mustahkamlovchi va boshqa materiallarni shaxtaga tushirish qoidalari
	Transport vositalari va kletlarning gabarit o'lchamlari
	Yog'ochlarni tushirish moslamalarining tuzilishi
	Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
	Birlamchi elektrotexnika asoslari
	Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari

	Mas'uliyat va mustaqillik:	Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etish
		Yong'in haqida xabar berish va yong'inni oldini olish
		Smena boshlig'i tomonidan berilgan naryad-ruxsatnomasi asosida topshiriqlarni xavfsiz va samarali bajarilishini ta'minlash
		Buyurtma asosida mustahkamlash va boshqa materiallarni qabul qilish va yetkazish
		Mustahkamlash materiallarni tayyorlash
Texnik va/yoki texnologik talab		Asbob-uskunalar va transport; Shaxta transporti: elektrovoz, dizel-lokomotiv, vagonetkalar, konveyer yoki maxsus yuk mashinalari. Yuk ko'tarish va tushirish vositalari: domkrat, lebyodka, stroplar, temir arqonlar. Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi, qo'shimcha chiroqlar; Yetkaziladigan materiallar; Yog'och materiallar (brevno, brus, reyka); Metall profillar, ankerlar, setka; Temir-beton elementlar; Sement va beton aralashmalari; Shaxsiy himoya vositalari; Kaska, maxsus kiyim, quloqchin, qo'lqop; Mustahkam poyabzal; Respirator (changli sharoitda); Shaxsiy kon lampasi; Tashkiliy va xavfsizlik shartlar; Ish rejasi va yuk tashish grafigini; Shaxta ichida harakatlanish yo'nalishlari belgilangan bo'lishi; Transport vositalari texnik jihatdan soz holatda bo'lishi; Yuk tashish jarayonida portlash xavfi bor zonalar va gazli uchastkalarda qoidalarga qat'iy rioya qilish; Yukni qabul qiluvchi va yetkazuvchi ishchi o'rtasida muvofiqlashgan harakat bo'lishi.

Kasbning nomi:	Stvolchi (yerosti)	
Mashg'ulot nomining kodi:	81111	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar; Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi; Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Mustaqil ishlash uchun ruxsatga ega bo'lishi; Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z harakatlari, ish natijalari va boshqalarning harakatlari uchun javobgarlik; -muammolarni hal qilishda zaruratdan kelib chiqib mustaqil qaror qabul qilish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	-Boshlang'ich professional ta'lim; - o'rta maxsus ta'lim; - umumiy o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1-3 razryadli Stvolchi (yerosti) 1-3 razryadli Yuzada ishlovchi stvolchi 1-4 razryadli Ko'tarilish qiyaligi stvolchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Portlatuvchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		

Kodi va nomi	Mehnat vazifasi	
D1.3- Stvol orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	D1.01.3- Yordamchi stvollar orqali yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash
		2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)
		3. Rejaga muvofiq yordamchi stvollar orqali yuklarni, skrablarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Vagonetkalar va platformalarni yordamchi stvollar kletlariga o'rnatish, mahkamlash va ularni kletdan tushirish
		5. Shaxta yordamchi stvolining mexanizmlari va uskunalari soz holatda ishlashini nazorat qilish
		6. Kletlar, skraplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		7. Yuklangan vagonetkalarni qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarni qayta yuborish
		8. Stvollarni o'tishda shamollatish eshiklarini, saqllovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		9. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		11. Uzun materiallar va og'ir jihozlarni ko'tarish va tushirishda ishtirok etish
		12. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartibi va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		13. Yuk ko'tarish uskunolari, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarining sozligini nazorat qilish
		14. Skiplarni to'g'ri o'rnatilish nazorat qilish
		15. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish
		16. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash
		17. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		18. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		Signallar berish

		Vagonetkarni kletlarga yuklash va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkarni qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yuritish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalari bilan ishlash
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlash
		Nasoslar o'chirish va yoqish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Kletlar, skriplar, badyalar, zatvorlar, maydonchalar, dozatorlar, saqlovchi panjaralar tuzilishi
		Foydali qazilmalarni yopiq usulda qazib olish asoslari
		Surgichlar va balandlik kompensatorlari, stoplar, kulachokli mexanizmlar, parashyutlarning ishlash prinsipi
		Stvol orqali odamlar va yuklarni tushirish va ko'tarish qoidalari
		Vagonetkalar turlari
		Uzun materiallar va og'ir jihozlarni yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Chig'irlar, surgichlar va ag'dargichlardan foydalanish qoidalari
		Yuqoriga ko'tarilgan yuklar hisobini yuritish qoidalari
		Stvolning ish grafigi
		Foydali qazilmalarni bo'sh tog' jinslaridan farqlash qoidalari
		Dozator qurilmasining tiqilib qolish va boshqa nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish usullari
		Odamlar, yuklarni tushirish va ko'tarishda ruxsat etilgan yuklanishni
		Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablari
		Stvol orqali tushirish va ko'tarishning maksimal tezligi
		Ilg'or ish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
	D1.02.3 - O'rtacha kattalikdagi	Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash

	stvolllar orqali odamlar, yuklar va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)
		3. Kunlik rejaga ko'ra yuklarni kletlarga o'rnatish hamda odamlarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Odamlar tushishi va ko'tarilishi uchun kletlarda xizmat ko'rsatish
		5. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarining soz holatda ishlashini nazorat qilish
		6. Kletlar, skriplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		7. Yuklangan vagonetkalarni va yuklarni qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarni va yuklarni qayta yuborish
		8. Stvollarni o'tishda shamollatish eshiklarini, saqllovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		9. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		10. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartib va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		11. Chiqish jetonlarini qabul qilish
		12. Yuk ko'tarish uskunalari, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarining sozligini nazorat qilish
		13. Skiplarni to'g'ri o'rnatilganligini nazorat qilish
		14. Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlarni kichik ta'mirlash ishlarini olib borish
		15. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish
		16. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash
		17. Suvlarni tortib olish va nasoslarga xizmat ko'rsatish
		18. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan qo'llash
		Favqulodda holat va boshqa hollarda signallar bera olish
		Vagonetkalarni kletlarga yuklash va tushirish jarayonlarini texnika xavfsizligi talablariga muvofiq amalga oshirish

		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkalarini qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yuritish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalari bilan ishlash
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlash
		Nasoslar o'chirish va yoqish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Kletlar, skriplar, badyalar, zatvorlar, maydonchalar, dozatorlar, saqlovchi panjaralar tuzilishi
		Foydali qazilmalarni yer osti usulda qazib olish asoslari
		Surgichlar va balandlik kompensatorlari, stroplar, kulachokli mexanizmlar, parashyutlarning ishlash prinsipi
		Stvol orqali odamlar va yuklarni tushirish va ko'tarish qoidalari
		Vagonetkalar turlari
		Uzun materiallar va og'ir jihozlarni yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Portlovchi moddalar va portlatish vositalarini yuklash va tushirish, ko'tarish va tushirish usullari va qoidalari
		Chig'irlar, surgichlar va ag'dargichlardan foydalanish qoidalari
		Yuqoriga ko'tarilgan yuklar hisobini yuritish qoidalari
		Stvolning ish grafigi
		Foydali qazilmalarni bo'sh tog' jinslaridan farqlash qoidalari
		Dozator qurilmasining tiqilib qolish va boshqa nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish usullari
		Odamlar, yuklarni tushirish va ko'tarishda ruxsat etilgan yuklanishni
		Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablari
		Stvol orqali tushirish va ko'tarishning maksimal tezligi
		Ilg'or ish usullari
		Xavfsizlik qoidalari, ishlab chiqarish sanitariyasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Jabrlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
	D1.03.3 - Katta stvollar orqali odamlar, yuklar	Mehnat harakatlari:
		1. Ish o'rnini, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalarini ishga tayyorlash

	va foydali qazilmalarni tushirish va ko'tarishni tashkil etish	2. Smenani qabul qilish va topshirishda smena ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish)
		3. Kunlik rejaga muvofiq odamlar va yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		4. Yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		5. Odamlar va yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		6. Skrablarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		7. Yuklamadan qat'iy nazar, odamlarning tushishi va ko'tarilishi uchun kletlarga xizmat ko'rsatishda
		8. Qurilayotgan shaxtalar, konlar stvollari orqali yuklarni ko'tarish va tushirish uchun ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		9. Vagonetkalar va platformalarni kletlarga o'rnatish, mahkamlash va ularni kletdan tushirish
		10. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarining soz holatda ishlashini nazorat qilish
		11. Kletlar, skriplar va badyalarni yuklashda kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni boshqarish
		12. Yuklangan vagonetkalarni qabul qilish va bo'shagan vagonetkalarni qayta yuborish
		13. Stvollarni o'tishda shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalarni ochish va yopish hamda ularning ishlashini nazorat qilish
		14. Shaxtaga tushirilgan va shaxtadan chiqarilgan materiallar hisobini yuritish
		15. Uzun materiallar va og'ir jihozlarni ko'tarish va tushirishda ishtirok etish
		16. Ko'tarish va tushirishda belgilangan tartib va qoidalarga amal qilinishini nazorat qilish
		17. Chiqish jetonlarini qabul qilish
		18. Yuk ko'tarish uskunalari, tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalarining sozligini nazorat qilish
		19. Skiplarni to'g'ri o'rnatilishini nazorat qilish
		20. Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlarni kichik ta'mirlash ishlarini olib borish
		21. Saqlash qurilmalari (saqlagichlar)ni boshqarish

		22. To'kilgan tog' jinslari va skraplarni tozalash
		23. Suvlarni tortib olish va nasoslarga xizmat ko'rsatish
		24. Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		25. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		26. Vagonetkalarining harakatlanmay qolish sabablarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ko'nikmalar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		Signallar berish
		Vagonetkalarini kletlarga yuklash va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkalarini qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yuritish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalar bilan ishlash
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlash
		Nasoslarni o'chirish va yoqish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		Signallar berish
		Vagonetkalarini kletlarga yuklash va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkalarini qabul qilish va jo'natish
		Materiallar hisobini yuritish
		Shamollatish eshiklarini (lyad), saqlovchi panjaralarini, me'yorlovchi (dozalovchi) qurilmalar bilan ishlash
		Tormozlash va xavfsizlik moslamalari va signalizatsiya uskunalaridan foydalanish
		Signal qurilmalari, kletlar, lyuklar va zatvorlardagi kichik nosozliklarni ta'mirlash
		Nasoslarni o'chirish va yoqish
		Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish

		Mehnat muhofazasi, xavfsizlik texnikasi va yong'in xavfsizligi talablari asosida ish o'rnini tashkil etish
		Shaxsiy va jamoaviy himoya vositalaridan foydalanish
		Signallar berish
		Vagonetkarni kletlarga yuklash va tushirish
		Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlardan foydalanish
		Vagonetkarni qabul qilish va jo'natish
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Shaxtaga odamlar va yuklarni xavfsiz ko'tarish va tushirishni tashkil etish
		2. Ko'tarish mashinasi mashinistiga signal berish va undan signal qabul qilish
		3. Shaxta stvoli mexanizmlari va uskunalarining soz holatda ishlashini nazorat qilish
		4. Kulachokli mexanizmlar, itargichlar (surgichlar), tebranuvchi maydonchalar, stoplar va boshqa mexanizmlarni soz va xavfsizlik talablari darajasida ishlashini ta'minlash
		5. Kon qazish ishlarida baxtsiz hodisalar keltirib chiqaruvchi inson hayoti uchun xavfli bo'lgan omillar to'g'risida darhol rahbariyatga xabar berish
	Texnik va/yoki texnologik talab	
	Asbob-uskunalar va uskuna vositalari; Ko'tarish qurilmalari: klet, skip, kanat, lebyodka; Signal berish vositalari: elektr signalizator, mexanik signal; Yuklarni mustahkamlash vositalari: strop, zanjir, qulflar; Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi; Shaxsiy himoya vositalari (SIZ); Kaska va maxsus kiyim; Mustahkam kon poyabzali; Quloqchin (shovqindan himoya uchun); Qo'lqop va himoya kamari; Respirator (changli va gazli sharoitda); Tashkiliy va xavfsizlik shartlari; Smena oldidan ko'tarish uskunalari texnik ko'rikdan o'tkazilishi; Yuk va odamlarni tashish grafigi va qoidalariga qat'iy rioya qilish; Kasbiy vazifalarni signalchilar va ko'tarish mashinalari mashinisti bilan muvofiqlashtirib bajarish; Yuk tashish jarayonida shaxta ichidagi ishchilar bilan doimiy aloqa (signal orqali); Normativ hujjatlar (kon xavfsizligi qoidalariga)ga qat'iy amal qilish.	

Kasbning nomi:	O'tuvchi (proxodchik)	
Mashg'ulot nomining kodi:	81111	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Yer osti ishlarida kamida bir yillik ish staji talab etiladi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar; Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi; Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Mustaqil ishlash uchun ruxsatnomaga ega bo'lishi; Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z harakatlari, ish natijalari va boshqalarning harakatlari uchun javobgarlik; - muammolarni hal qilishda zaruratdan kelib chiqib mustaqil qaror qabul qilish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	-Boshlang'ich professional ta'lim; - o'rta maxsus ta'lim; - umumiy o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	4-6-razryadli O'tuvchi (proxodchik) 3-6-razryadli Tog' nishabliklari o'tuvchisi (proxodchik)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi
	2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
	3	Portlatuvchi

		3	Mustahkamlovchi
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi		
E1.3 - Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E1.01.3 - Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Smenani qabul qilish va topshirishda ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunaning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risidagi ma'lumotlar olish (ma'lumot berish)	
		2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish	
		3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash	
		4. Doimiy va vaqtinchalik rels yo'llarni o'rnatish, montaj qilish, demontaj qilish, ta'mirlash va olib tashlashda yordamchi ishlarni bajarish	
		5. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish	
		6. Suv va slanes to'siqlariga texnik xizmat ko'rsatish	
		7. Kovjoy chegaralarida kon lahimlarini slanes bilan qoplash	
		8. Lahim o'tish mashinalari va jihozlarini montaj va demontaj qilish	
		9. Kon lahimlaridan suvlarni tortib olish	
		10. Kon lahimlarini kon massalaridan, begona jismlardan transportlar yoki konveyerlarga yuklash orqali tozalash	
		11. Opalubkalarni o'rnatish va yechib olish, armaturalarni o'rnatish	
		12. Lahim o'tish joylariga uskunalar va materiallarni yetkazish	
		13. Bo'sh va yuklangan vagonetkalarni va platformalarni yetkazib berishda elektrovoz mashinistiga yordam berish	
		14. Lahim o'tish joylarida mustahkamlagichlarni yechish va ta'mirlash	
		15. Xizmat ko'rsatiladigan mexanizatsiyalash uskunolari, mashinalar, yetkazib berish va tashish uskunolari, qo'l asboblari, chilangarlik asboblari, nazorat-o'lchov vositalarining mavjudligi, sozligi va ishga yaroqliligini tekshirish	
		16. O'z vakolati doirasida belgilangan uskunalariga muntazam texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini amalga oshirish	
		17. O'tuvchi ish joyidagi hisobot hujjatlari va uskunalar jurnallarini yuritish	
		Ko'nikmalar:	

		Naryad topshiriq va yo'l varaqasida keltirilgan ishlarning ish joyidagi haqiqiy sharoitlarga muvofiqligini baholash
		Ish joyidagi kon yoritgichlari, aloqa vositalari, ishlab chiqarish signallari, jamoaviy va shaxsiy himoya vositalari, to'siqlar, yong'inga qarshi uskunalar va gazdan himoyalash vositalarining nosozliklarini aniqlash va ularni bartaraf etish
		Ish joylarining xavfsizligi, tozaligi, yorug'ligi, yong'in xavfsizligi talablariga muvofiqligini vizual baholash
		Kon atmosferasi tarkibini tahlil qilish uchun gaz analizatorlaridan foydalanish
		Kon lahimlarini slanes bilan qoplashda maxsus asboblardan foydalanish
		Lahim o'tish jihozlarini montaj qilish va texnik xizmat ko'rsatishda maxsus asboblardan foydalanish
		Suv va havo shlanglarini quvur liniyalariga ulanish ishonchliligini baholash
		Xizmat ko'rsatilayotgan asbob-uskunalar va mexanizatsiyalash uskunalarining nosozliklarini vizual aniqlash
		Mustahkamlagichlar va qoliplarni ishlab chiqarish uchun yog'ochning yaroqliligini vizual aniqlash
		Shpurlarni tiqinlash uchun qorishmalarni tayyorlash
		Qoliplarni, beton va purkaluvchi-beton aralashmalarini tayyorlashda chilangarlik va duradgorlik asboblari, maxsus mexanizmlar va qurilmalardan foydalanish
		Kon lahimlaridan suvlarni tortib olish uchun ko'chma va statsionar nasoslardan foydalanish
		Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi talablariga rioya qilgan holda materiallarni, mustahkamlash elementlarini, qoliplarni va jihozlarni yuklash, tushirish va taxlash uchun mexanizatsiya vositalaridan foydalanish
		Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalaridan, o'z-o'zini qutqaruvchi va favqulodda vaziyatlar vositalaridan foydalanish
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Bilimlar:
		Konchilik ishlarini olib borishda naryad-ijozat tizimi hamda shaxtaga tushish-chiqishni nazorat qiluvchi jeton (elektron) tizimi talablari
		Aloqa uskunalarini, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoyalash vositalarining qo'llanilishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari

		Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Lahim o'tish uskunalari, mexanizmlari, asboblari va qurilmalarning qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Kon lahimlaridan kovjoygacha bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
		Yer osti kon lahimlarida harakatlanishda xavfsizlik talablari
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		To'siqlar va ogohlantiruvchi belgilarning tuzilishi, ularni o'rnatish usullari va o'rnatish joylari
		Kon lahimlarining kesim yuzalari
		Vertikal, gorizontal va qiya kon lahimlarini o'tish
		Turli maqsadlarda foydalanadigan quvurlarni montaj qilish
		Kon lahimlarini o'tish va mustahkamlash pasportlari
		Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari va ularni o'rnatish usullari
		Marksheyderlik yo'nalishi bo'yicha kovjoy yo'nalishini aniqlash sxemasi
		Mustahkamlagich yog'ochlari navlari, xossalari, qo'llanilishi, yaroqlilik muddati va sifatiga qo'yiladigan talablar
		Yog'och mustahkamlagichlarni qulf usulida birlashtirish usullari va ularning qo'llanilishi
		Bog'lovchi moddalar, inert to'ldiruvchilar, maxsus qo'shimchalar turlari va xossalari
		Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Zakollarni aniqlash va olish usullari
		Foydalaniladigan mexanizmlar va jihozlardagi nosozliklar va kompetensiyasiga muvofiq nosozliklarni bartaraf etish usullari
		O'ziyurar mexanizatsiyalashgan agregatlarni rejali, ogohlantiruv, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlari jadvali
		Yog'larning turlari va xossalari, jihozlar mexanizmlari va o'ziyurar mexanizatsiyalashgan agregatlar uchun moylash xaritalari
		Mustahkamlash materiallarini stroplash sxemalari
		Vagonetkalarini bir biriga ulash usullari va vositalari hamda ularni elektrovozga yoki tortish kanatlariga ulash
		Materiallar va jihozlarni yuklash, tushirish, bog'lash (mahkamlash), yetkazib berish qoidalari va usullari

		Ishlarni bajarish uchun zarur bo'lgan hajmda chilangarlik ishlari asoslari Porlatish ishlarini olib borishda beriladigan signallar (ogohlantirish, portlatish va portlatish yakunlangandan so'ng beriladigan signallar) Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariyalarni bartaraf etish chora tadbirlari Kon ishlarini bajarishda va portlovchi materiallar bilan ishlashda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
	E1.02.3- Maxsus kon lahimlarini o'tish, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash	Mehnat harakatlari: 1. Tog' jinslarini ruda tushirgichga yoki vagonetkaga sidirg'alab tushirish 2. Tog' jinslarini transport vositalariga ortish 3. Yaxlit, yirik, yuklash va tashishga noqulay bo'lgan tosh bo'laklarini maydalash va ularni kerakli o'lchamga keltirish 4. Lahim o'tish ishlarini olib borish 5. Vertikal (ko'tarma) kon lahimlarini o'tishda rasstrellar va polkalarni o'rnatish 6. Kon lahimlarini o'tishda mustahkamlagichlarni ta'mirlash 7. Kon lahimlarini to'kilgan tog' jinslaridan tozalash 8. Vertikal kon lahimlarini o'tish uchun harakatlanuvchi uskunalarni jihozlash 9. Saqlovchi va ilgari lama mustahkamlagichlarni o'rnatish 10. Kesim yuzasi 20m² gacha bo'lgan gorizonta va qiya kon lahimlariga, kesim yuzasi 10m² gacha bo'lgan vertikal kon lahimlariga mustahkamlagichlarni o'rnatish 11. Mustahkamlagichlarning opalubkalarini o'rnatish va demontaj qilish 12. Mustahkamlash armaturalarini o'rnatish va bog'lash 13. Suv o'tish ariqlari va piyodalar yuradigan yo'laklar to'shamalarini o'rnatish va loyihalash Ko'nikmalar: Texnologik jarayonning, uskunar va mexanizmlarning belgilangan qiymatlardan og'ishini aniqlash Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun qo'l perforatorlari va o'ziyurar burg'ilash qurilmalaridan (dizellilardan tashqari) foydalanish Ko'chma uskunalaridan foydalangan holda kon lahimlarini o'tish Tog' jinslarini yuklash va tashish uchun yuklash, yuklash-ortish mashinalarini boshqarish Plivunlar, karstlar va sochma qumlar bo'ylab o'tish ishlarini olib borish

		Tog' jinslarini polimer materiallar bilan mustahkamlash
		Mashinalari va komplekslari yordamida kon lahimlarida o'tish ishlarini olib borish
		Kesim yuzasi 20m ² bo'lgan gorizontal va qiya, kesim yuzasi 10m ² bo'lgan vertikal kon lahimlarida barcha turdagi mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Kon lahimlarini ankerlar bilan mahkamlash
		Shaxta (rudnik) havosini tahlil qilish uchun gazoanalizatorlardan foydalanish
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, favqulodda vaziyatlarda avariya vositalaridan foydalanish
		Bilimlar:
		Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
		Qazish ishlari olib borilayotgan lahimlarning o'tish va mahkamlash pasporti
		Aloqa uskunalari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalaridan qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
		Lahim o'tish uskunalari, mexanizmlari, asboblari va qurilmalarining qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Yuk tashish temir yo'llarining (relslarning) tuzilishi, strelkali yo'l o'tkazgichlarini o'rnatish
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari. Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Opalubka yigish va qismlarga ajratishning xavfsiz usullari va uslublari
		Naryad-ijozat va shaxtaga tushish-ko'tarilishni elektron nazorat qilish tizimi talablari
		Polimer materiallar xossalari
		Foydalaniladigan mexanizmlar, jihozlar, mashinalardagi nosozliklar va malakasiga muvofiq nosozliklarni bartaraf etish usullari
		Foydalaniladigan mexanizmlar, jihozlar va mashinalar tuzilishi va ularning foydalanish yo'riqnomasi
		Zakollarni aniqlash va olish usullari
		Portlatish ishlarini olib borishda beriladigan signallar (ogohlantirish, portlatish va portlatish yakunlangandan so'ng beriladigan signallar)
		Harakatlanish marshruti, harakatlanish tezligi rejimi va yo'l belgilari

		Kovjoylar va unga tutash lahimlarni shamollatish vaqti va sxemasi
		Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish qoidalari
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariylarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlashda mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya bartaraf etish vositalari va yong'in qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		2. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		3. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
		4. Ish qurollari va uskunalarining soz holatda ishlashini ta'minlash
		5. Xavfsizlik qoidalariga amal qilgan holda lahim o'tish ishlarni olib borish
E1.3 - Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish ishlarini olib borish	E1.01.3 - Gorizontal, qiya va vertikal kon lahimlarini o'tish uchun tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish	Mehnat harakatlari:
		1. Smenani qabul qilish va topshirishda maxsus kon lahimlarini o'tish holati va kesim yuzasi 20m2 dan katta bo'lgan kon lahimlariga mustahkamlagichlarni o'rnatish bo'yicha ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunaning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risida ma'lumotlar olish (ma'lumot berish)
		2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'in qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		4. Maxsus kon lahimlarini o'tish
		5. Kesim yuzasi turlicha bo'lgan egri yo'nalishli yondosh kon lahimlarida mustahkamlagichlarni o'rnatish
		6. Stvol oldi maydonlarining kameralari va lahimlarida mustahkamlagichlar o'rnatish
		7. Tamponaj ishlarini olib borish
		8. Xavfsizlik ramalari va tortma tokchalarini o'rnatish va demontaj qilish
		9. Polkalar, lyulkalar va tortma ramalarni siljitish va mahkamlash
		10. Doimiy mustahkamlagichlarning asosiy venetslarini mustahkamlash, yotqizish va yoyish
		Ko'nikmalar:
		Ish joylarini tozaligi, yoritilganligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha belgilangan talablarga mosligini vizual tekshirish

		Texnologik jarayonning, uskunalar va mexanizmlarning belgilangan qiymatlardan og'ishini aniqlash
		Shaxta (rudnik) havosini tahlil qilish uchun gaz analizatorlardan foydalanish
		Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun perforatorlar (shu jumladan 35 kg vaznli perforator) va burg'ilash uskunolari (shu jumladan dizel dvigatelli burg'ilash uskunolari)dan foydalanish
		Kon lahimlarini o'tishda o'tish kombaynlari va mexanizatsiyalashgan komplekslardan foydalanish
		Maxsus kon lahimlarini o'tishda yoysimon va ko'p qirrali mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Kesim yuzasi 20m2 bo'lgan egri yo'nalishni lahimlarda tyubingni va blokli yig'ma mustahkamlagichlarni yig'ish
		Bir vaqtning o'zida tamponaj ishlarini olib borish bilan og'ir profilli metall mustahkamlagichlarni yig'ish
		Mustahkamlagichlarni o'rnatish uchun armaturalarni to'qish va opalubkalarni montaj qilish
		Doimiy mustahkamlagichlarga quyish uchun beton qorishmalarini tayyorlash
		Tarkibida foydali qazilmalar bo'lgan tog' jinslarini mustahkamlash va gidroizolyatsiya qilish uchun polimer materiallardan foydalanish
		Marksheyderlik otveslar va urovenlar yordamida doimiy mustahkamlagichlar venetslar joylashuvini tekshirish
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, favqulodda vaziyatlarda avariya vositalaridan foydalanish
		Bilimlar:
		Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
		Qazish ishlari olib borilayotgan lahimlarning o'tish va mahkamlash pasporti
		Aloqa uskunolari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalarini qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari
		Lahim o'tish uskunolari, mexanizmlari, nazorat o'lchov asboblari va avtomatikalarning qo'llanilishi, konstruksiyasi, ishlash tamoyillari va ulardan foydalanish hamda ularga texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Kon lahimlaridan kovjoygaja bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		Kon massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Kon lahimlarining o'lchamlari va kesim yuzalari

		Kesim yuzasi turlicha bo'lgan egri yo'nalishni vertikal, gorizontal va qiya kon lahimlarini o'tish
		Gorizontal kon lahimlarini stvollar bilan kesishish usullari
		Portlatish ishlarini olib borish qoidalari
		Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari, ularni o'rnatish usullari
		Vertikal stvollarni o'tishda polimer ekranlarni o'rnatish usullari
		Beton qorishmasi tarkibiga qo'yiladigan talablar
		Polimer materiallar xossalari va ulardan foydalanish usullari
		Rudatushargich va duchkalarda turib qolgan kon massalarini betaraf etish usullari va qoidalari
		Kon lahimlari devorlari va shiflaridagi zakollarni olish usullari va qoidalari
		Uskunalarga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini bajarish uchun yetarli bo'lgan darajada elektrotexnika asoslari
		Qo'llaniladigan o'z o'zini qutqargichlarning ishlash prinsipi
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari. Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Kon ishlarini olib borishda beriladigan signallar va signal berish tartibi
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar va avariylarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlarida mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
E2.02.3 - Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash ishlari		Mehnat harakatlari:
		1. Smenani qabul qilish va topshirishda vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash bo'yicha ishlab chiqarish topshiriqlari, ish joyining holati, xizmat ko'rsatilayotgan uskunalarning ishlashidagi nosozliklar va ularni bartaraf etish choralari to'g'risida ma'lumotlar olish (ma'lumot berish)
		2. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'in qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish
		3. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		4. Vertikal stvollarni o'tish va chuqurlashtirish
		5. Vertikal stvollarni rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash
		6. Doimiy mustahkamlagichlarning asosiy venetslarini mustahkamlash, yotqizish va yoyish
		7. Shpur va skvajinalarni burg'ilash

	8. Vertikal stvollarda betonlagan holda quvurlarni o'rnatish va birikish qismlarini yamash
	9. Vertikal stvollarni mustahkamlagichlar armaturalarini o'rnatish, opalubkalarni o'rnatish va demontaj qilish
	10. Beton mustahkamlagichlarni quyish
	11. Kombaynlarni, lahim o'tish kompleksi mexanizmlarini va mashinalarni, foydalanish yo'riqnomasiga muvofiq kichik hajmdagi mexanizatsiyalash uskunalarini ta'mirlash hamda ularga reglament bo'yicha texnik xizmat ko'rsatish
	12. O'tuvchi ish joyidagi hisobot hujjatlari va uskunalar jurnallarini yuritish
	Ko'nikmalar:
	Ish joylarini tozaligi, yoritilganligi va yong'in xavfsizligi bo'yicha belgilangan talablarga mosligini vizual tekshirish
	Mexanizatsiyalashgan qalqonga ega o'tish komplekslarini, stvollarni o'tish mashinalarini, kombaynlarni, vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash agregatlarini boshqarish
	Shpur va skvajinalarni burg'ilash uchun 35 kg.dan og'ir qo'l perforatorlari, dizel dvigatelli o'ziyurar burg'ilash qurilmalaridan foydalanish
	Vertikal stvollarni mustahkamlagich armaturalarini o'rnatish uchun marksheyderlik o'lchov asboblardan foydalanish
	Vertikal stvollarni o'tish, chuqurlashtirish, rekonstruksiya qilish va qayta jihozlash ishlarini olib borishda texnologik jarayondan chetga chiqishlarni aniqlash
	Mexanizmlar va jihozlar ishlashida belgilangan qiymatlardan chetga chiqishlarni aniqlash
	Shaxsiy himoya vositalaridan, o't o'chirish vositalardan, gazdan himoya qilish uskunalaridan, favqulodda vaziyatlarda avariyanı bartaraf etish vositalaridan foydalanish
	Shaxta (rudnik) havosini tahlil qilish uchun gaz analizatorlardan foydalanish
	O'tuvchilar foydalanadigan uskunalarini joriy ta'mirlash va texnik xizmat ko'rsatish uchun maxsus moslamalar va asboblardan foydalanish
	Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
	Bilimlar:
	O'tilayotgan lahimlarning mustahkamlash pasportini
	Burg'ilash-portlatish ishlari pasporti
	Aloqa uskunolari, sanoat signalizatsiyasi, shaxsiy va jamoaviy himoya vositalari, yong'inga qarshi va gazdan himoya vositalarini qo'llanishi hamda ulardan foydalanish va ishga yaroqliligini tekshirish qoidalari

		Vertikal stvollarni o'tishda qo'llaniladigan o'tish mashinalari, kombaynlar, agregatlar, kon lahimlarini o'tishda qo'llaniladigan o'tish agregatlari, komplekslari hamda burg'ilash ishlarini olib bor uchun qo'llaniladigan uskunalarning qo'llanilishi, tuzilishi, konstruksiyasi, ishlash prinsipi, ulardan foydalanish qoidalari va ularga xizmat ko'rsatish qoidalari
		Burg'ilash va mustahkamlash ishlarini olib borishda qo'llaniladigan qurilmalarning qo'llanilishi, tuzilishi, ulardan foydalanish qoidalari
		Tog' jinslari xossalari va ularning mustahkamligi bo'yicha turlari
		Portlatish ishlarini olib borish qoidalari
		Doimiy va vaqtinchalik mustahkamlagichlar turlari, ularni o'rnatish usullari
		Kon lahimlaridan kovjoygaja bo'lgan yo'llarning nomlanishi va joylashishi
		Tosh massalari bosimining namoyon bo'lish belgilari va tabiati
		Kon lahimlarining o'lchamlari va kesim yuzalari
		Vertikal stvollarni o'tishda polimer ekranlarni o'rnatish usullari
		Beton qorishmasi tarkibiga qo'yiladigan talablar
		Polimer materiallar xossalari va ulardan foydalanish usullari
		Ruda tushirgich va duchkalarda turib qolgan kon massalarini bartaraf etish usullari va qoidalari
		Kon lahimlari devorlari va shiftlaridagi zakollarni olish usullari va qoidalari
		Uskunalariga xizmat ko'rsatish va ta'mirlash ishlarini bajarish uchun yetarli bo'lgan darajada elektr-chilangarlik asoslari
		Qo'llaniladigan o'z o'zini qutqargichlarning ishlash prinsipi
		Shaxta (rudnik) havosi tarkibini kuzatish va gaz konsentratsiyasini o'lchash usullari. Havoning tarkibidagi gazlarning ruxsat etilgan konsentratsiyasi
		Kon ishlarini olib borishda beriladigan signallar va signal berish tartibi
		Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
		Konchilik sanoatida favqulodda vaziyatlar, avariylarni bartaraf etish chora tadbirlari
		O'tish ishlarida mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Shaxsiy himoya vositalarining va lampalarning yaroqliligini hamda avariya vositalari va yong'inga qarshi vositalarning to'liqligini tekshirish

		2. Ish joyini va ish joyi atrofidagi hududlarni xavfsizlik talablariga muvofiq tayyorlash
		3. Shpur va skvajinalarni burg'ilash ishlarini xavfsiz tashkil etish
		4. Burg'ilash-portlatish ishlarida tayyorgarlik va yordamchi ishlarni bajarish
		5. Ish qurollari va uskunalarning soz holatda ishlashini ta'minlash
		6. Loyihaga muvofiq o'tish ishlarini olib borish
		7. Mehnatni muhofaza qilish, sanoat, atrof-muhit va yong'in xavfsizligi talablariga muvofiq o'tish ishlarini olib borish
	Texnik va/yoki texnologik talab	Asbob-uskunalar Pnevmatik va elektr asboblari: perforator, burg'u, zarbli bolg'a; Yoritish vositalari: shaxsiy kon lampasi; Yuk tushirish uskunalari: vagonetka, konveyer, yuk ko'targich; Burg'ilash va portlatish vositalari (portlatuvchilar bilan hamkorlikda); Mustahkamlovchi vositalar: yog'och, metall, anker boltlari, setka, beton; Shaxsiy himoya vositalari; Kaska va maxsus kiyim; Mustahkam kon poyabzali; Quloqchin, himoya ko'zoynagi; Respirator yoki protivogaz (chang va gaz xavfida). Qo'lqop va himoya kamari. Tashkiliy va xavfsizlik shartlari Ish boshlashdan oldin havo va gaz tarkibini o'lchash (metan, SO ₂ va boshqalar). Portlatish ishlari oldidan barcha xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Yo'l qazish jarayonida mustahkamlash ishlarini o'z vaqtida bajarish. Asbob-uskunalar muntazam ko'rikdan o'tkazish va ishdan oldin tekshirish. Ish jarayonida dispetcher va uchastka boshlig'i bilan doimiy aloqalar.

Kasbning nomi:	Mustahkamlovchi	
Mashg'ulot nomining kodi:	81111	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar:	Maxsus ruxsatlar: Kamida 18 yoshga to'lgan shaxslar. Mehnat muhofazasi, sanoat va texnika xavfsizligi, sanoat sanitariyasi me'yoriy talablari, favqulodda vaziyatlar, yong'in va elektr xavfsizligi talablari bo'yicha bilimlarni sinovdan o'tgan bo'lishi. Dastlabki va davriy tibbiy ko'rikdan o'tgan bo'lishi; Mustaqil ishlash uchun ruxsatga ega bo'lishi; Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	- boshlang'ich professional ta'lim; - o'rta maxsus ta'lim; - umumiy o'rta ta'lim.	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:		
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	3-5-razryadli Mustahkamlovchi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Yer osti kon ishchisi

		2	Shaxtaga mahkamlovchi materiallarni yetkazuvchi
		3	Stvolchi (yerosti)
		3	O'tuvchi (proxodchik)
Mehnat funksiyalarining tavsifi			
Kodi va nomi	Mehnat vazifasi		
F1.3 - Kon lahimlarini mustahkamlashda qo'shimcha va yordamchi ishlarni bajarish	F1.01.3- Materiallar va asboblarni tayyorlash va yetkazib berish	O'qitish natijalari	
		Mehnat harakatlari:	
		1. Ishni boshlash uchun naryad-ruhsatnoma olish va naryad jurnalida belgilash	
		2. Smenani qabul qilish (topshirish) – belgilangan hududdagi mustahkamlagichlar holati, ularning belilangan meyorlardan og'ishlari va shu bo'yicha ko'rilgan choralar, smena davomida bajarilgan ishlab chiqarish topshiriqlari to'g'risida ma'lumot olish (ma'lumot berish);	
		3. Mustahkamlagichlar va qoliplar (opalubkalar)ning barcha elementlarini tanlash va tayyorlash	
		4. Shtangalarni tayyorlash	
		5. Beton qorishmasini tayyorlash	
		6. Materiallarni ish joyiga yetkazib berish	
		7. Armaturani bog'lash (to'qish)	
		8. Boltlar va ilgaklarni o'rnatish va sementlash	
		9. Qoliplar (opalubkalar) ni tutib turuvchi oddiy yog'och materiallarni tayyorlash	
		10. Lahimni tozalash (qo'lda)	
		Ko'nikmalar:	
		Shaxsiy himoya vositalaridan va o't o'chirish vositalaridan foydalanish	
		Favqulodda vaziyatlarda o'z-o'zini qutqaruvchi va favqulodda foydalaniladigan vositadan foydalanish	
		Iflosla-nishni nazorat qilish dozimetrik va individual vositalaridan foydalanish	
		Xavfli ishlab chiqarish ta'siri sababli jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish	
		Armaturani bog'lash (to'qish)	
		Beton qorishmalarini tayyorlash	
		Boltlar va ilgaklarni o'rnatish va sementlash	
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi, ishlab chiqarish sanitariya talablari, yong'in xavfsizligi me'yori va qoidalari	
		Shaxsiy himoya vositalaridan va o't o'chirish vositalaridan foydalanish	
		Bilimlar:	

		Zararli va xavfli ishlab chiqarish omillari ta'sirida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish qoidalari
		Himoya vositalaridan foydalanishga qo'yiladigan talablar
F1.02.3- Qoliplarni o'rnatish, ta'mirlash va demontaj qilish		Ish kiyimlari, dozimetrik va individual monitoring uskunalaridan foydalanish qoidalari
		Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va favqulodda vaziyatlarning harakatlanish tartibi
		Mustahkamlash uchun ishlatiladigan materiallarning turlari, xususiyatlari, vazifasi, xizmat qilish muddati
		Kon lahimlarini mahkamlash va ta'mirlash ishlarini olib borish shartlari
		Mehnat intizomi va ishlab chiqarish qoidalari
		Ish davomida foydalaniladigan uskunaning tuzilishi, vazifasi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunalarining foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Oddiy konstruksiyali qoliplar (opalubkalar), yog'ochlar, traplar, to'siqlar va mustahkamlash ramalarni demontaj qilish
		2. Qoliplarni beton va eritmalardan tozalash
		3. Havoza (lesa) va to'siqlarni o'rnatish va demontaj qilish
		4. To'g'ri chiziqli konturli qalqonlarni va barcha turdagi qoliplar (opalubkalar)ni tayyorlash va ta'mirlash
		5. Oraliq ramalar, tokchalar, podnoslar, yotoqlarni o'rnatish
		6. Rastrellar va tirantlarni yotqizish va olib tashlash
		7. Yer osti inshootlarining shiftlari, devorlari va ustunlarining qolip (opalubka) larini demontaj qilish
		Ko'nikmalar:
		Qolip (opalubka)larni beton va eritmalardan tozalash
		Taxtalar, to'siqlar, pollar, zinapoyalar va qoliplarni o'rnatish va demontaj qilish
		Qoliplarni tayyorlash va ta'mirlash
		Taxtalarni yotqizish

		Oraliq ramkalar va ustunlarni o'rnatish
		Favqulodda vaziyatlarda shaxsiy himoya vositalaridan, yong'inga qarshi uskunalardan va ishchi asboblardan foydalanish
		Bilimlar:
		Havoza (lesa) va qoliplarni o'rnatish usullari
		Zarur hajmida duradgorlik ishlarni bajarish tartibi
		Havoza (lesa) va qoliplarning alohida elementlarini almashtirish qoidalari va almashtirishning samarali usullari
		Ish jarayonida qo'llaniladigan uskunalarining qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash prinsipi
		Amaldagi uskunalaridan foydalanish bo'yicha yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish va sinovdan o'tkazish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Alohida ramalarni va barcha turdagi mustahkamlagichlar elementlarini almashtirish
		2. Qoplamalar va shiftlarni mahkamlash
		3. Bog'lamlarni almashtirish
		4. Mustahkamlagichning orqasidagi bo'shliqlarni to'ldirish
		5. Peremichka joyini tayyorlash
		6. Barcha turdagi peremichkalarni qurish va ularni ta'mirlash
		7. Shamollatish eshiklari, derazalar, o'lchash stansiyalari, yog'och qalqonlar, quvurlar, to'siqlar o'rnatish va ta'mirlash
		8. Eshiklarni o'rnatish
		9. Yog'och polkalarni tayyorlash
		10. Moslashuvchan taxtalarni yotqizish
		11. Stellajlarni o'rnatish
		12. Gezenki, narvon tokchalari va gezenki zinapoyalariga panjara o'rnatish
		Ko'nikmalar:
		Alohida ramalar va mustahkamlagich elementlarini almashtirish
		Yon va tom qoplamalarini mahkamlash va almashtirishni amalga oshirish
		Bo'shliqlarni yopish
		Peremichkalarni qurish uchun joyini tayyorlash
		Peremichkalarni qurish va ularni ta'mirlash
		Taxtalarni o'rnatish

F1.03.3 — Kon
lahimlarining
alohida
mustahkamlash
ramalari va barcha
turdagi
mustahkamlagichlar
elementlari holatini
nazorat qilish

		Pastki qavatlarini yotqizish
		Shamollatish eshiklari, damperlarni o'rnatish va ta'mirlash
		Bilimlar:
		Yog'och, metall, temir-beton poydevor va maxsus mustahkamlagichlarning asosiy turlari
		Mustahkamlagich ramkalarini almashtirish qoidalari va usullari
		Amaldagi vositalarning ishlash prinsipi
		Mustahkamlagich elementlariga qo'yiladigan texnik talablar
		Shamollatish va boshqa lintellar, zinapoyalar va yurish bo'limlari, polklar, zinapoyalar, lyuklar, to'siqlar tuzilishi va maqsadi
		Kon ishlarining yo'nalishini tekshirish uchun marksheyderlik uskunalaridan foydalanishning maqsadi va tartibi
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunalarining foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
F2.3 — Gorizontal va qiya (450 gacha) kon lahimlari va kovjoylarni mustahkamlash	F2.01.3 — Kon lahimlari yuzalarini tayyorlash	Mehnat harakatlari:
		1. Kon lahimlarini zarbli bolg'a bilan, portlatish usuli bilan yoki qo'lda kengaytirish
		2. Shpurlarni burg'ulash
		3. Mustahkamlagich yuzasida, lahimlar yon devorlari va shiftlarga torkret va sochma betonlarni sochish
		4. Kovjoylarda to'plangan kon massalarini tozalash
		5. Kon lahimlarini tozalash
		Ko'nikmalar:
		Zarbli bolg'alar bilan ishlash
		Shpurlarni burg'ulash
		Mustahkamlagich yuzasida, yon devorlarda va shiftlarga torkret va sochma betonlarni sochish
		To'plangan kon massalarini tozalash
		Kon lahimlarini tozalash
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi, ishlab chiqarish sanitariya talablari, yong'in xavfsizligi me'yorlari va qoidalari
		Bilimlar:

		Kon lahimlarning ko'ndalang kesim yuzasini aniqlash usullari
		Burg'ulash — portlatish qoidalari
		Kon massalarini tozalash usullari va qoidalari
		Torkret va sochma beton aralashmasini qo'llash uchun ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Shpurlarni burg'ilash uchun foydalaniladigan uskunalarining qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyii
		Amaldagi uskunalarining foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va texnik xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
	F2.02.3 — Mustahkamlagichlar va qolip elementlarini demontaj qilish va ta'mirlash	Mehnat harakatlari:
		1. Mustahkamlagich elementlarini tayyorlash
		2. Oraliq ramalarni o'rnatish
		3. Har xil turdagi alohida ramalar va mustahkamlagich elementlarini almashtirish
		4. Ramalar ustidagi yog'och g'o'lalarni yotqizish
		5. Osma havozaalar bilan ishlash
		6. Shiftlar, gumbazlar, arkalar qoliplari hamda lekallar va krujallarni demontaj qilish
		7. Ustunlar, balkalar, to'siq devorlar, devorlar va poydevorlarning qoliplarini o'rnatish
		Ko'nikmalar:
		Alohida ramalar va mustahkamlagichlarni o'rnatish va almashtirish
		Yog'och g'o'lalarni ramalar ustiga qo'yish
		Osiladigan havozaalar (lesalar)ni qurish
		Har xil turdagi va maqsadli qoliplarni o'rnatish va demontaj qilish
		Favqulodda vaziyatlarda shaxsiy himoya vositalaridan, yong'inga qarshi uskunalaridan va ishchi asboblardan foydalanish
		Bilimlar:
		Mustahkamlagichlarni qurish usullari va ta'mirlash turlari
		Yog'och mustahkamlagich elementlarining turli xil qulfli birikmalarining qo'llanilishi va turlari
		Kon lahimlarini mustahkamlash pasportlari
		Kon lahimlarida ta'mirlash ishlarini olib borishning texnik shartlari

		Kon bosimi va uning namoyon bo'lish tabiati haqidagi asosiy tushunchalar
		Har xil turdagi kon lahimlarining xususiyatlari
F2.03.3 — Uskunalarni ishchi holatida saqlash		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomalari va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya, portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Uskunani ishchi holatda saqlash uchun reglament bo'yicha ishlar olib borish
		2. Amaldagi mashinalar va mexanizmlarning ishlashidagi nosozliklarni aniqlash
		3. Vakolat va malakaga muvofiq mashina va mexanizmlarning nosozliklarini bartaraf etish
		4. Mashina va mexinizmlarni ta'mirlash kasbiy malakasiga to'g'ri kelmaganida yoki ta'mirlash imkonsiz bo'lganda ta'mirlash brigadasini chaqirish
		Ko'nikmalar:
		Amaldagi mashinalar va mexanizmlarning ishlashidagi nosozliklarni aniqlash
		Vakolat va malaka doirasidagi mashina va mexanizmlarning nosozliklarini bartaraf etish
		Bo'shliqlarni yopish
		Shamollatish eshiklari, derazalarni, damperlarni o'rnatish va ta'mirlash
		Bilimlar:
		Kon lahimlarini, mashinalarni, mexanizmlarni ta'mirlash va mustahkamlashda qo'llaniladigan asboblarni, moslamalarning tuzilishi va turlari
		Kon lahimlarini mustahkamlash va mustahkamlagichlarni ta'mirlashda qo'llaniladigan mashinalar, mexanizmlar, moslamalar, asboblardan foydalanish qoidalari va ularga xizmat ko'rsatish
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish bo'yicha yo'riqnoma, texnik xususiyatlari, ularni qabul

		qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in xavfsizligi qoidalari
F2.04.3 — Ishlab bo'lingan bo'shliqlarni to'ldirish		Mehnat harakatlari:
		1. Qazish ishari yakunlanib to'ldirishga tayyorlanayotgan kon lahimlardan mustahkamlagichlarni yechib olish
		2. To'ldiruvchi peremichkalarni montaj va demontaj qilish
		3. To'ldiruvchi quvurni montaj va demontaj qilish
		4. Qattiq to'ldiruvchlarni qabul qilish va qo'llash uchun tayyorlash
		Ko'nikmalar:
		Qazish ishari yakunlanib to'ldirishga tayyorlanayotgan kon lahimlardan mustahkamlagichlarni yechib olish
		To'ldiruvchi peremichkalarni montaj va demontaj qilish
		To'ldiruvchi quvurni montaj va demontaj qilish
		Bilimlar:
		Amalga oshirilayotgan jarayon texnologiyasi
		To'ldirish aralashmasini tashuvchi uskunaning parametrlari va ishlashi
		Zakladka qilishda qo'llaniladigan peremichkalarning parametrlari va xususiyatlari
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish bo'yicha yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik, yong'in xavfsizligi qoidalari va qoidalari
		Mehnat xavfsizligi, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
Mas'uliyat va mustaqillik:		1. Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etish
		2. Yong'in haqida xabar berish va yong'inlarni oldini olish
		3. Ish qurollari va uskunalarning soz holatda ishlashini ta'minlash
		4. Kon lahimlarini kengaytirish ishlarini xavfsiz tashkil etish

		5. Mustahkamlagich elementlarini liyohaga muvofiq tayyorlash
		6. Mustahkamlagichlar va ramalarni demontaj qilish va tamirlash ishlarini xavfsiz tashkil etish
F3.3 — Shaxta stvollari, vertikal va qiyva (45O dan yuqori) tutash kon lahimlari va ruda maydonchalarini mustahkamlash	F3.01.3 — Shaxta stvollarini mustahkamlash	Mehnat harakatlari:
		1. Stvollarni ko'zdan kechirish
		2. Vertikal kon lahimlarida xavfsizlik polklari va qoliplarini montaj va demontaj qilish
		3. Shaxta stvollarini armirovka qilish
		4. Armirovkalar holatini nazorat qilish, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash
		5. Alohida veneslarni almashtirish va yog'och armirovkalarni ta'mirlash
		6. Ko'pburchakli va yelpig'ichsimon mustahkamlagichlarni o'rnatish, ta'mirlash va almashtirish
		7. Stvollardagi o'tkazgichlarga xizmat ko'rsatish, ta'mirlash, ishlov berish
		Ko'nikmalar:
		Vertikal kon lahimlarining xavfsizlik polkalarni va qoliplarni o'rnatish (demontaj qilish)
		Armaturalarni o'rnatish
		Nuqsonlarni aniqlash uchun stvollar armirovkalari holatini nazorat qilish
		Nuqsonli ko'pburchakli, yelpig'ichsimon mustahkamlagichlarni va veneslarni almashtirish
		Barcha turdagi mustahkamlagichlarni ta'mirlash
		Vertikal tog'-kon ishlarida xavfsizlik polkalarini va qoliplarni montaj (demontaj) qilish.
		Mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi, ishlab chiqarish sanitariya talablari, yong'in xavfsizligi me'yorlari va qoidalari
		Bilimlar:
		Armaturani o'rnatish qoidalari va tartibi
		Stvollarni mustahkamlash uchun texnik talablar
		Stvollarni o'tish usullari
		Stvollarni mustahkamlash turlari
		Stvollarni stvol oldi lahimlari bilan bog'lash qoidalari
		Shaxta stvollarini yog'och konstruksiyalar bilan mustahkamlash usullari va qoidalari
		Stvollarni mustahkamlashda ishlatiladigan mashina va mexanizmlarning tuzilish va ulardan foydalanish qoidalari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari

		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, atrof-muhit, yong'in, radiatsiya va portlash ishlaridagi xavfsizlik me'yorlari va qoidalari
	F3.02.3 — Tonnellarni mustahkamlash	Mehnat harakatlari:
		1. Poyezd harakatini to'xtatmasdan tunnellarni ta'mirlash
		2. Lahimlarni temir-beton, metall va boshqa shtangalar yordamida betonlash orqali mustahkamlash
		3. Tunnel va gumbazlarning temir-betonlarini o'rnatish
		Ko'nikmalar:
		Tunnel va gumbazlarga temir-beton qoliplarini o'rnatish
		Tunnel devorlarini temir-beton, metall va boshqa turdagi shtangalar bilan mustahkamlash uchun mashinalar va mexanizmlardan foydalanish
		Qoliplarini tayyorlash va ta'mirlash
		Favqulodda vaziyatlarda shaxsiy himoya vositalaridan, yong'inga qarshi uskunalardan va ishchi asboblardan foydalanish
		Bilimlar:
		Tunnellarni poyezdlar qatnovini to'xtatmasdan ta'mirlash qoidalari
		Temir-beton va metall ankerli mustahkamlagichni o'rnatish usullari
		Tunnellarni mustahkamlash uchun qo'llaniladigan mashina va mexanizmlarning turlari
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish, ishlab chiqarish sanitariyasi talablari, ekologik, yong'in, radiatsiya va portlash xavfsizligi normalari va qoidalari
	E3.03.3 — Beqaror kon jinslari va murakkab kon-geologik sharoitlarida o'tilgan kon	Mehnat harakatlari:
		1. Beton va mustahkamlovchi ankerlar bilan maxsus profildan yasalgan arkasimon metall mustahkamlagichlarni o'rnatish
		2. Nobarqaror kon jinslari, kon bosimi namoyon bo'ladigan hududlarda mustahkamlagich holatini nazorat qilish

	lahimlarini mustahkamlash	3. Nosoz mustahkamlagichlar bo'lgan hududlarni aniqlash
		4. Mustahkamlagichlarning nuqsonli elementlarini almashtirish
		Ko'nikmalar:
		Mustahkamlagichning yaroqsiz bo'lgan qismlarini aniqlash
		Mustahkamlagichlarning nuqsonli elementlarini almashtirish
		Nobarqaror kon jinslari, kon bosimi namoyon bo'ladigan hududlarda ankerli mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Maxsus profildan metall mustahkamlagichlarni o'rnatish
		Mustahkamlagichlarni betonlash ishlarni olib borish
		Bilimlar:
		Temir-beton va metall ankerli mustahkamlagichlarni o'rnatish usullari
		Barcha turdagi qoliplarning konstruksiyasi va ularni o'rnatish tartibi
		Nobarqaror, bo'sh tog' jinslar bo'lgan kon lahimlarini o'tish va mustahkamlash
		To'plangan kon massalarini tozalash
		Kon bosimi va uning namoyon bo'lish tabiati haqidagi asosiy tushunchalar
		Murakkab yog'och mustahkamlagichlarni va murakkab yog'och birikmalarni rejalash va yasash
		Ishda ishlatiladigan uskunaning qo'llanilishi, tuzilishi va ishlash tamoyillari
		Amaldagi uskunaning foydalanish yo'riqnomasi va texnik xususiyatlari, ularni qabul qilish, sinovdan o'tkazish va xizmat ko'rsatish qoidalari
		Mehnatni muhofaza qilish talablari, ishlab chiqarish sanitariyasi, ekologik, yong'in xavfsizligi qoidalari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Xavfsizlik talablariga amal qilgan holda ishlarni tashkil etish
		2. Yong'in haqida xabar berish va yong'inlarni oldini olish
		3. Loyiha bo'yicha kon lahimlariga mustahkamlagichlarni to'g'ri o'rnatish
		4. Lahimlarni betonlash ishlarini loyiha bo'yicha va xavfsiz olib borish
		5. Nosoz mustahkamlagichlar bo'lgan hududlarni aniqlash

Texnik va/yoki texnologik talab	Asbob-uskunalar Perforator, burg'u, zarbli bolgá. Bolg'a, loma, domkrat, qo'l asboblari. Yuk ko'tarish va tashish vositalari (lebyodka, vagonetka, strop). Yoritish vositalari (shaxsiy kon lampasi). Mustahkamlovchi materiallar Yog'och elementlar (brevno, brus, reyka). Metall va temir-beton konstruksiyalar. Anker boltlari, setka, shpur vositalari. Beton, sement aralashmalari. Shaxsiy himoya vositalari Kaska, maxsus kiyim va qo'lqop. Maxsus poyabzal. Quloqchin va himoya ko'zoynagi. Respirator (chang va gaz sharoitida). Shaxsiy kon lampasi. Tashkiliy va xavfsizlik shartlari Mustahkamlash ishlari loyiha va ish rejasi asosida bajarilishi. Asbob-uskunalar har smena oldidan tekshirilishi. Gaz va havo tarkibini nazorat qilish (metan, SO₂). Ish jarayonida texnika xavfsizligi va mehnat muhofazasi talablariga qat'iy rioya qilish. Smena boshlig'i ko'rsatmalariga muvofiq ishlash.
---	---

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxona)lar to'g'risida ma'lumot

№	Xodim to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiya, ism, otasini ismi
1	Olmalik KMK" AJ Malakani baholash markazi rahbari	Sh.Rahmonov
2		
3		